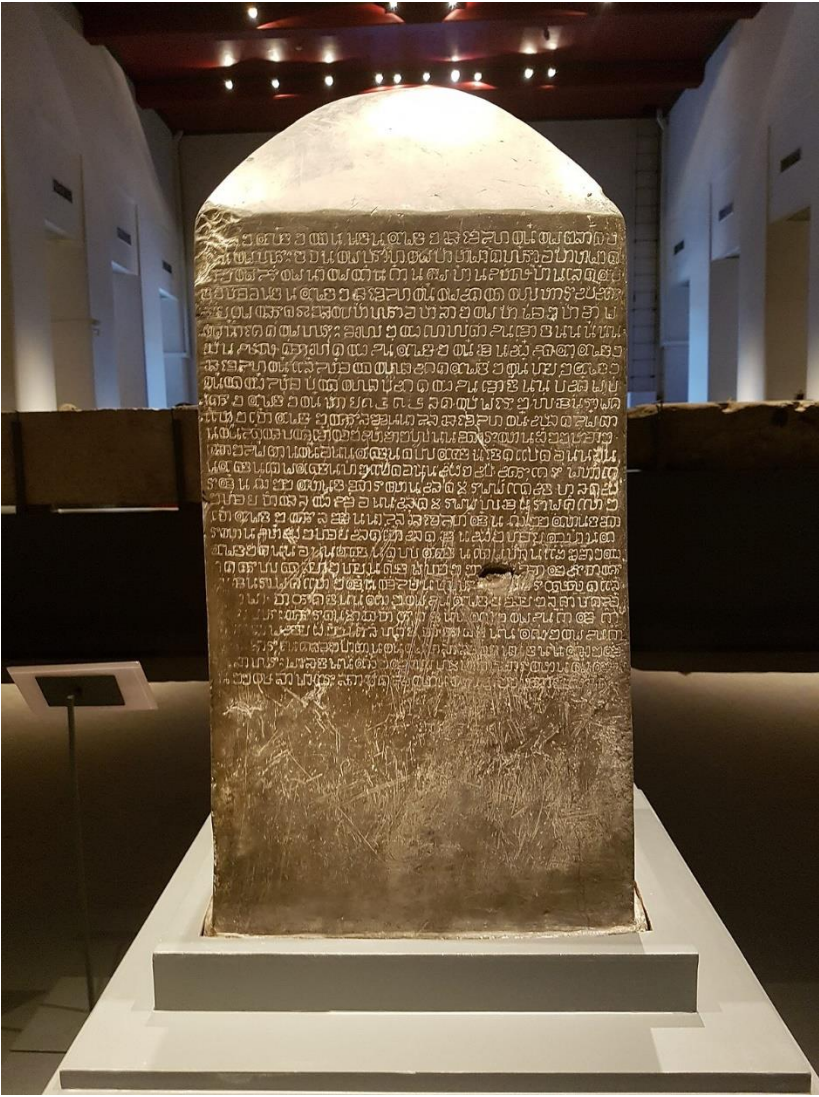

ศิลปะจารึก หลักที่ ๑

พระที่นั่งศิวโมกขพิมาน

ห้องจัดแสดงประวัติศาสตร์ชาติไทย - พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร

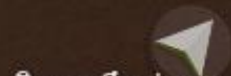
โถงจัดแสดงนิทรรศการ

ส่วนจัดแสดงฝั่งขวา

ส่วนจัดแสดงฝั่งซ้าย

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

ศิลาจารึกมีลักษณะอย่างไร

ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๖ ขณะที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงผนวชอยู่ และยังไม่ได้เสด็จขึ้นครองราชย์ ได้เสด็จจุดธูปไปทางเหนือ ได้ทรงพบศิลาจารึกหลักหนึ่งที่ปราสาทเก่าเมืองสุโขทัย ลักษณะของศิลาจารึกเป็นแท่งศิลารูปสี่เหลี่ยมยอดแหลมปลายมน สูง ๑ เมตร ๑๑ เซนติเมตร มีถ้อยคำจารึก ๔ ด้าน ด้านที่ ๑ และด้านที่ ๒ มีจารึกด้านละ ๓๕ บรรทัด ด้านที่ ๓ และด้านที่ ๔ มีจารึกด้านละ ๒๗ บรรทัด ตัวอักษรที่ใช้จารึกเป็นอักษรโบราณซึ่งเรียกต่อมาว่าอักษรพ่อขุนรามคำแหง เพราะเชื่อว่าพ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงประดิษฐ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๘๒๖ เพื่อให้มีความแตกต่างจากอักษรขอมที่ใช้ในเมืองสุโขทัยแต่ก่อน

ศิลาจารึกมีลักษณะอย่างไร

ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๖ ขณะที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงผนวชอยู่ และยังไม่ได้เสด็จขึ้นครองราชย์ ได้เสด็จจุดธูปทางเหนือ ได้ทรงพบศิลาจารึกหลักหนึ่งที่ปราสาทเก่าเมืองสุโขทัย ลักษณะของศิลาจารึกเป็น**แท่งศิลารูปสี่เหลี่ยมยอดแหลมปลายมน สูง ๑ เมตร ๑๑ เซนติเมตร** มีถ้อยคำจารึก ๔ ด้าน ด้านที่ ๑ และด้านที่ ๒ มีจารึกด้านละ ๓๕ บรรทัด ด้านที่ ๓ และด้านที่ ๔ มีจารึกด้านละ ๒๗ บรรทัด **ตัวอักษรที่ใช้จารึกเป็นอักษรโบราณ**ซึ่งเรียกต่อมาว่า**อักษรพ่อขุนรามคำแหง** เพราะเชื่อว่าพ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงประดิษฐ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๘๒๖ เพื่อให้มีความแตกต่างจากอักษรขอมที่ใช้ในเมืองสุโขทัยแต่ก่อน

ข้อความในศิลาจารึกตอนที่ ๑
กล่าวถึงอะไร

ตอนที่ ๑ นับตั้งแต่ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๑ ถึง ๑๘ เป็นพระราชประวัติของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งใช้สรรพนามบุรุษที่ ๑ แทนพระองค์ว่า “กู” เนื้อความในตอนนี้ ระบุพระนามพระราชบิดา พระราชมารดา พระเชษฐา ตลอดจนเกียรติประวัติในการรบกับขุนสามชนเจ้าเมืองฉอดในรัชสมัยของพระราชบิดา ครั้นพระราชบิดาสวรรคตแล้วพระองค์ก็ทรงประพฤติปฏิบัติด้วยความจงรักภักดีต่อพระเชษฐา คือ พ่อขุนบานเมือง เมื่อพระเชษฐาสวรรคต พระองค์ก็เสด็จขึ้นครองราชย์

ข้อความในศิลาจารึกตอนที่ ๑
กล่าวถึงอะไร

ตอนที่ ๑ นับตั้งแต่ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๑ ถึง ๑๘ เป็น **พระราชประวัติของพ่อขุนรามคำแหง**
มหาราช ซึ่งใช้สรรพนามบุรุษที่ ๑ แทนพระองค์ว่า “กู” เนื้อความในตอนนี้ ระบุพระนามพระราช
บิดา พระราชมารดา พระเชษฐา ต่อด้วย **เกียรติประวัติในการรบกับขุนสามชน** เจ้าเมืองฉอดใน
รัชสมัยของพระราชบิดา ครั้นพระราชบิดาสวรรคตแล้วพระองค์ก็ทรง **ประพฤติปฏิบัติ** ด้วยความ
จงรักภักดีต่อพระเชษฐา คือ พ่อขุนบานเมือง เมื่อพระเชษฐาสวรรคต พระองค์ก็ **เสด็จขึ้น**
ครองราชย์

ข้อความในศิลาจารึกตอนที่ ๒
กล่าวถึงอะไร

ตอนที่ ๒ นับตั้งแต่ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๑๘ ด้านที่ ๒ ทั้งหมด และด้านที่ ๓ ถึงบรรทัดที่ ๑๐ มีเนื้อความพรรณนาถึงเหตุการณ์บ้านเมืองและความเจริญรุ่งเรืองในรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช กล่าวถึงการค้าเสรี กฎหมายมรดก ระเบียบการฟ้องร้องคดีศาล การร้องทุกข์โดยตรงต่อพระเจ้าแผ่นดิน การจัดสาธารณูปโภค สถาปนามิศาสตร์ของเมืองสุโขทัย ต่อจากนั้นได้บรรยายถึงวิถีชีวิตของคนไทยในสมัยนั้นที่นิยมทำบุญถือศีลด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

ข้อความในศิลาจารึกตอนที่ ๒
กล่าวถึงอะไร

ตอนที่ ๒ นับตั้งแต่ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๑๘ ด้านที่ ๒ ทั้งหมด และด้านที่ ๓ ถึงบรรทัดที่ ๑๐ มี
เนื้อความพรรณนาถึง**เหตุการณ์บ้านเมือง**และความเจริญรุ่งเรืองในรัชสมัยพ่อขุนรามคำแหง
มหาราช กล่าวถึง**การค้าเสรี กฎหมายมรดก ระเบียบการฟ้องร้องคดีศาล การร้องทุกข์**
โดยตรงต่อพระเจ้าแผ่นดิน การจัดสาธารณูปโภค สถาปนามิศาสตร์ของเมืองสุโขทัย
ต่อจากนั้นได้บรรยายถึง**วิถีชีวิตของคนไทย**ในสมัยนั้นที่นิยมทำบุญถือศีลด้วยความศรัทธาใน
พระพุทธศาสนา

ข้อความในศิลาจารึกตอนที่ ๓ กล่าวถึงอะไร

ตอนที่ ๓ นับตั้งแต่ด้านที่ ๓ บรรทัดที่ ๑๐ ถึงด้านที่ ๔ บรรทัดสุดท้าย เนื้อความกล่าวถึงพระราชกรณียกิจที่สำคัญของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชว่า เมื่อ พ.ศ. ๑๘๓๕ พ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้โปรดให้ช่างสกัดหินเป็นพระแท่นชื่อนั่งคศิลาบาตรประดิษฐานกลางดงตาล วันธรรมสวนะพระสงฆ์ใช้เป็นธรรมาสน์แสดงธรรมแก่ประชาชน ส่วนวันธรรมดา พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงใช้เป็นบัลลังก์ประทับว่าราชการ

ต่อจากนั้นกล่าวถึงเหตุการณ์สำคัญยิ่งทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมไทยคือ พ.ศ. ๑๘๒๖ พ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้ทรงประดิษฐ์ตัวอักษรไทยตามแบบที่ใช้จารึกบนหลักศิลานี้ นอกจากนั้นยังบันทึกว่าพระองค์ทรงมีความเฉลียวฉลาด กล้าหาญ เข้มแข็ง อดทน จนหาใครเปรียบได้ยาก ทรงสามารถปราบปรามข้าศึก และขยายอาณาเขตได้กว้างขวาง บ้านเมืองมีความอุดมสมบูรณ์ และทรงปกครองประชาชนโดยธรรม

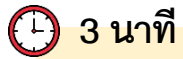

ข้อความในศิลาจารึกตอนที่ ๓ กล่าวถึงอะไร

ตอนที่ ๓ นับตั้งแต่ด้านที่ ๓ บรรทัดที่ ๑๐ ถึงด้านที่ ๔ บรรทัดสุดท้าย เนื้อความกล่าวถึง**พระราชกรณียกิจ**ที่สำคัญของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชว่า เมื่อ พ.ศ. ๑๘๓๕ พ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้โปรดให้ช่างสกัดหินเป็น**พระแท่นขีอมนั่งคศิลาบาตร**ประดิษฐานกลางดงตาล วันธรรมสวนะพระสงฆ์ใช้เป็นธรรมาสน์แสดงธรรมแก่ประชาชน ส่วนวันธรรมดา พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงใช้เป็นบัลลังก์ประทับว่าราชการ ต่อจากนั้นกล่าวถึงเหตุการณ์สำคัญยิ่งทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมไทยคือ พ.ศ. ๑๘๒๖ พ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้ทรงประดิษฐ์**ตัวอักษรไทย**ตามแบบที่ใช้จารึกบนหลักศิลานี้ นอกจากนั้นยังบันทึกว่าพระองค์ทรงมีความเฉลียวฉลาด กล้าหาญ เข้มแข็ง อดทน จนหาใครเปรียบได้ยาก ทรงสามารถปราบปรามข้าศึก และขยายอาณาเขตได้กว้างขวาง บ้านเมืองมีความอุดมสมบูรณ์ และทรงปกครองประชาชนโดยธรรม

คำอ่านศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง

3 นาที

เขียนคำศัพท์สีเขียวหรือสีฟ้า
ที่ไม่ทราบความหมาย
10 คำ ลงในสมุด

“พ่อกูชื่อศรีอินทราทิตย์ แม่กูชื่อนางเสือง พี่กูชื่อ**บานเมือง**
ตูพี่น้องท้องเดียวห้าคน ผู้ชายสามผู้หญิง**โสง** พี่**เผื่อ**ผู้**อาย**ตายจาก**เผื่อ****เตียม****แต่**ยังเล็ก
เมื่อกู**ขึ้นใหญ่**ได้สืบทอดเข้า ขุนสามชนเจ้าเมืองฉอดมา**ท**เมืองตาก
พ่อกูไปรบขุนสามชน **หัวซ้าย**ขุนสามชนขับมา **หัวขวา**ขุนสามชน**เกลื่อน**เข้า
ไพร่ฟ้าหน้าใสพ่อกู**หนี**ญญา**ย**พายจ**แจ้ง** กูบ่หนี
กูขี่ช้างแบกพล กูขับเข้าก่อนพ่อกู กู**ต่อ**ช้างด้วยขุนสามชน
ตนกู**ฟุ้ง**ช้างขุนสามชนตัวชื่อมาสเมือง**แพ** ขุนสามชน**พ่าย**หนี
พ่อกูจึง**ขึ้น**ชื่อกูชื่อพระรามคำแหง **เพื่อ**กู**ฟุ้ง**ช้างขุนสามชน
เมื่อชั่วพ่อกู กู**บ้ำ**เรอแก่พ่อกู กูบ้ำเรอแก่แม่กู
กูได้**ตัว**เนื้อ**ตัว**ปลา กูเอามาแก่พ่อกู
กูได้**หมาก****ส้ม****หมาก****หวาน**อันใดกินอร่อยกินดี กูเอามาแก่พ่อกู
กูไป**ตี**หนัง**วัง**ช้างได้ กูเอามาแก่พ่อกู
กูไป**ท**บ้าน**ท**เมือง**ได้**ช้าง**ได้**งวง **ได้**บั่ว**ได้**นาง **ได้**เงื่อน**ได้**ทอง กูเอามา**เวน**แก่พ่อกู
พ่อกูตายยัง**พี่**กู กูพรำบ้ำเรอแก่พี่กูตั้งบ้ำเรอแก่พ่อกู
พี่กูตายจึงได้เมืองแก่กู**ทั้ง**กลม”

คำศัพท์

3 นาที

เขียนคำศัพท์สีเขียวหรือสีฟ้า
ที่ไม่ทราบความหมาย
10 คำ ลงในสมุด

บานเมือง

ผู้อาย

หัวซ้าย หัวขวา

ต่อข้าง

พ่าย

บำเรอ

ดีหนังวังข้าง

เวน

ตู

เตียมแต่

เกลื่อนเข้า

ตนกู

ขึ้นชื่อ

ตัวเนื้อตัวปลา

ได้ข้างไต้วง

ยังพื้กู

โสง

ขึ้นใหญ่

ไพร่ฟ้าหน้าใส

พุง

เพื่อ

หมากส้ม

ได้ปั่วไต้นาง

ทั้งกลม

เพื่อ

ท่

หนีญญายพายจแจ้น

แพ้

เมื่อชั่ว

หมากหวาน

เจียน

พ่อภูชื่อศรีอินทราทิตย์ แม่ภูชื่อนางเสือง พี่ภูชื่อ**บานเมือง**
ตูพี่น้องท้องเดียวห้าคน ผู้ชายสามผู้หญิง**โสง** พี่**เผื่อ**ผู้**้าย**ตายจากเผื่อ**เตียมแต่**ยังเล็ก

บานเมือง

พระนามพระเชษฐา
ของพ่อขุนรามคำแหง

ตู

เรา
(เฉพาะผู้พูด)

โสง

สอง

เผื่อ

เรา ๒ คน

ผู้้าย

คนโต
(ลูกคนที่ ๑)

เตียมแต่

ตั้งแต่

เมื่อกุขึ้นใหญ่ได้ลืบแก้วเข้า ขุนสามชนเจ้าเมืองฉอดมาทเมืองตาก
พ่อกุไปรบขุนสามชน ห้วยซ้ายขุนสามชนขับมา ห้วยขวาขุนสามชนเกลื่อนเข้า

ขึ้นใหญ่

เติบโต มีอายุ

ท่

ตี

ห้วยซ้าย ห้วยขวา

ปีกซ้าย ปีกขวา

เกลื่อนเข้า

เคลื่อนพลเข้า

ไพร่ฟ้าหน้าใส พ่อภูหนิญญาวยพายจแจ้น ภูบ่หนี
กูขี่ช้างเบกพล กูขับเข้าก่อนพ่อภู กูต่อช้างด้วยขุนสามชน

ไพร่ฟ้าหน้าใส

ไพร่พล

หนิญญาวยพายจแจ้น

หนืออย่างตุลมน

ต่อช้าง

ชนช้าง

ตนกูฟุ้งข้างขุนสามชนตัวชื่อมาสเมืองแพ้ ขุนสามชนฟ่ายหนี
พ่อกูจึงขึ้นชื่อกูชื่อพระรามคำแหง เพื่อกูฟุ้งข้างขุนสามชน

ตนกู

ตัวกู

ฟุ้ง

รบ

แพ้

ในความหมายเดิม
แปลว่า ชนะ

ฟ่าย

แพ้

ขึ้นชื่อ

ตั้งชื่อ

เพื่อ

เพราะ

เมื่อชั่วพ่อกู กูบ้ำเรอแก้พ่อกู กูบ้ำเรอแก้แม่กู

กูได้ตัวเนื้อตัวปลา กูเอามาแก้พ่อกู

กูได้หมากส้มหมากหวานอันใดกินอร่อยกินดี กูเอามาแก้พ่อกู

กูไปตีหนังวังช้างได้ กูเอามาแก้พ่อกู

เมื่อชั่ว

ในสมัย

บ้ำเรอ

รับใช้

ตัวเนื้อตัวปลา

สัตว์บก
สัตว์น้ำ

หมากส้ม

ผลไม้
รสเปรี้ยว

หมากหวาน

ผลไม้
รสหวาน

ตีหนังวังช้าง

คล้องช้าง

กูไปท่บ้านท่เมืองได้ช้างได้งว ได้ปั่วได้นาง ได้เงินได้ทอง กูเอามาเวนแก่พ่อกู
 พ่อกูตายยังพี่กู กูพร่ำบ่าเรอแก่พี่กูตั้งบ่าเรอแก่พ่อกู
 พี่กูตายจึงได้เมืองแก่กูทั้งกลม

ได้ช้างได้งว

ได้ช้าง

ได้ปั่วได้นาง

ได้บิหาร
ชายหญิง

เงิน

เงิน

เวน

มอบ
ถวาย

ยังพี่กู

พี่กูยังมี
ชีวิตอยู่

ทั้งกลม

ทั้งสิ้น